

Uit het huishouden der mieren.

Dit is een artikel uit het boekje “Uit het huishouden der mieren” van Leo Senden, uitgegeven door het Davidsfonds in 1929. Het gaat om twee boekjes van ongeveer 130 pagina’s elk, bedoeld om de gewone mens iets bij te brengen en de interesse aan te wakkeren over het insectenleven. In die tijd werd dit dan ook poëtischer geschreven, en het geloof was toen meer in het dagelijks leven terug te vinden. Hier volgt dan ook een hoofdstuk waarbij deze kenmerken duidelijk voorkomen. De oude spelling is behouden voor de nostalgie. Veel leesplezier met: “De gouden Tor. *Cetonia metallica*.”

Fier zal elk treffelijk “colectionneur” van vlinders, kevers en andere insecten, als de mooie specimen uit zijn verzameling, u toonen den goudgroenen loopkever (*carabus aurus*) in prachtig groen-gouden brokaat gemanteld, en den niet minder treffelijk gekleeden gouden tor (*cetonia aurata*): ’t is zuiver smaragd dooraderd van goud en weerschijn van robijn.

Cetonia aurata leefde in zijn larve-jeugd in ’t vermolmd hout van rottende boomstronken; zijn half-broer *Cetonia metallica*, iets minder keurig afgeborsteld, slijt zijn eerste jaren in de nabije omgeving van ’t mierennest der roode boschmier (*formica rufa*).

’t Was in 1911 dat ik er, in ’t buitengoed der Eerw. Paters Jezuiten te Turnhout, voor ’t eerst kennis mee maakte. Daar leefde een – voor onze Kempenstreek – reuzenkolonie van *formica rufa*. Louter toeval leidde tot die ontdekking. Op zoek naar andere dischgenooten der mieren, groeven we plots een paar mooie ronde bollekes uit, ongeveer zoo groot als ’n noot. Ze waren door de zorgzame mieren in huur genomen om er ’n partij poppen in onder te brengen; bij nader onderzoek bleken het verlaten cocons te zijn waarin weleer ’n grooter insect op zijn verrijzenis wachtte. De wetenschappelijke Scherlock Holmes had ’t spoor gevonden van een onbekende, dien hij kost wat kost zou opsporen. En of er gegraven werd van onze kant... en gespoten door de met reden verbolgen mieren! We wrochten in een echte wolk stinkende gassen, we waren verzadigd van mierenzuur. De hoopvolle verwachtingen, die we koesteren, werden echter bitter teleurgesteld. Slechts een handvol drekkamers, met spelden en overschotjes van ’t mierennest ingewerkt, werden opgegraven, evenals de eerste verlaten kluizen, die geen verder licht wierpen op ’t onderzoek.

Poppenhuisje van den gouden tor (*cetonia metallica*) door de mieren gebezigd als kinderkamer (natuurlijke grootte).

stoot?

Na ’n half uur zwoegens stonden we op ’t punt er ’t bijltje bij neer te leggen. Was ’t weer geen van die menigvuldige ontgoochelingen, die plots mooie luchtkasteelen kapotslaan, van die vele tegenkantingen waarop elk wetenschappelijk vorser gedurig

Gelukkig toeval! Half boos op de weerbarstige mierenstad, zouden we er geen steen van laten! We zouden ze bedelven onder een berg zand, de betooverende stad met haar onvolbrachte beloften. Een eerste spade werd uitgestoken in de rechtstreeksche omgeving, en plof! op 't mierenest gegooid! Eensklaps werd al onze moeite en inspanning ruimschoots beloond: vier vijf grijswitte engerlingen lagen te spartelen in den gedolven put: gretig werden ze opgenomen, gretiger nog verder het zand doorsnuffeld; triomf, een nootje werd er tusschen gevonden, gaaf en ongeschonden, zonder doorbraak noch opening: dat was wat we al een half uur zochten. We hadden den onvindbare te pakken. Uit een vlugge confrontatie met de eerst ontdekte poppenkamers bleek ten stelligste, dat onze gissing gegrond was: gesloten kluis en open cocon leken op elkaar als twee druppels water.

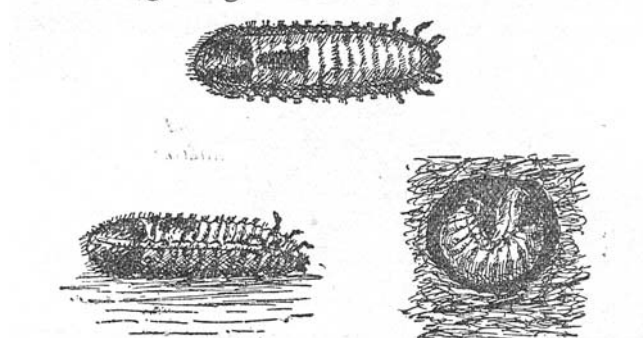
Nu voorzichtig te werk gegaan, niemand laten ontsnappen, houden wat we hadden! Met omzichtigheid de cel opengebrouwen... een prachtige kever zat verscholen in 't vuige drekhuisje. Zijn feestgewaad stond stijf van peerlen en turkooizen!...

't Is een vertegenwoordiger der hoogste aristokratie in de insektenwereld: *cetonia metallica* of nog *cetonia florivollis* luidt zijn naam; gouden tor of rozenkever, zoo betitelen wij stervelingen hem (fig 76). Ongeveer zoo groot als een gewone meikever, iets massiever en breder gebouwd; groot borststuk in goud en groen, roze geiriseerde dekschilden uit dezelfde kostbare stof vervaardigd, met een paar dwarsgroeven in mat zilver; in 't midden een hartje tintelend van goud en groen!...

Foei! vuile pallieter! Past dat nu voor zoo'n fijn heerschap, ons te bespuiten met een vuilwitte, vettige spijs, met stinkende uitwerpselen? Maar die gemeene streek zal u niet lukken om de lieve vrijheid te herwinnen!...

Met nieuwe moed werd de spade opnieuw gehanteerd: de opdelving leverde een volle klak – anders hadden we niets bijderhand – drekhuisjes met keverinhoud, naast een heelen boel vette spekmaden, de larven van *cetonia*.

in verscheidene gedingen staat:

Engerlingen van den gouden tor, op hun rug voortkruipend.
Larve in de rottende omgeving van 't mierenest verpoppend.

Eigenaardige typen, die mollige engerlingen, grijswit met zes korte pootjes, een harde bruine chitinekop, een vuilgeel achterlijf en een bruine vlek midden op den buik, heel 't lichaam met stekelige haartjes omzoomd. Eigenaardiger nog in hun gang: zet ze recht op hun pootjes, ze krinkelen ineen, krollen op en wip! Ze liggen op hun rug.

Met de pooten in de lucht kruipen ze voort, log en loom! Sterk gespierd zijn ze: als men ze aanraakt rollen ze samen tot een bolletje, dat men zoo licht niet uiteentrekt. Drie jaar lang leeft die dikke rups in de vermolmde omgeving van 't mierenest der roode boschmier. We

hebben er van alle grootte en afmeting: van één tot drie centimeter en een half lang, volgens hun leeftijd. De bruine plek op den buik is niets anders dan een drezakje, waarin opgestapeld worden de verteerde overblijfselen van 't karig maal. Op 't eind van 't larveleven zal die voorraad dienst doen om 't zakje, waarin 't diertje verpopt te vervaardigen. Door 't openbreken der menigvuldige dreknoden is 't gemakkelijk de verschillende verpopingstoestanden daarin na te gaan.

Verscholen in de dikke wanden van 't nestgebied, is de vette larve veilig beschut tegen elken aanval van vraatzuchtige mieren. Soms kan de made niet weerstaan aan den lust om 'n wandelingsken in 't mierenest te doen. De stekelige haarborstels, waarmee haar logge dikheid bezet is, vormen dan als 'n veilige versperring, ondoordringbaar voor korte mierenkaken.

Zoohaast zijn cel is doorgevreten, kan de kever er integendeel geen spoed genoeg bijzetten om zich uit de voeten te maken; vriendelijke behandeling vanwege de mieren zou hij vergeefs verwachten. Met gesloten dekschilden, snorrend en gonzend vliegt hij de wijde natuur in, gaat rozen en andere welriekende bloemen liefkozen en zijn buikje voldrinken, aan 't zoete sap dat perelt in hun wiegende kelken.

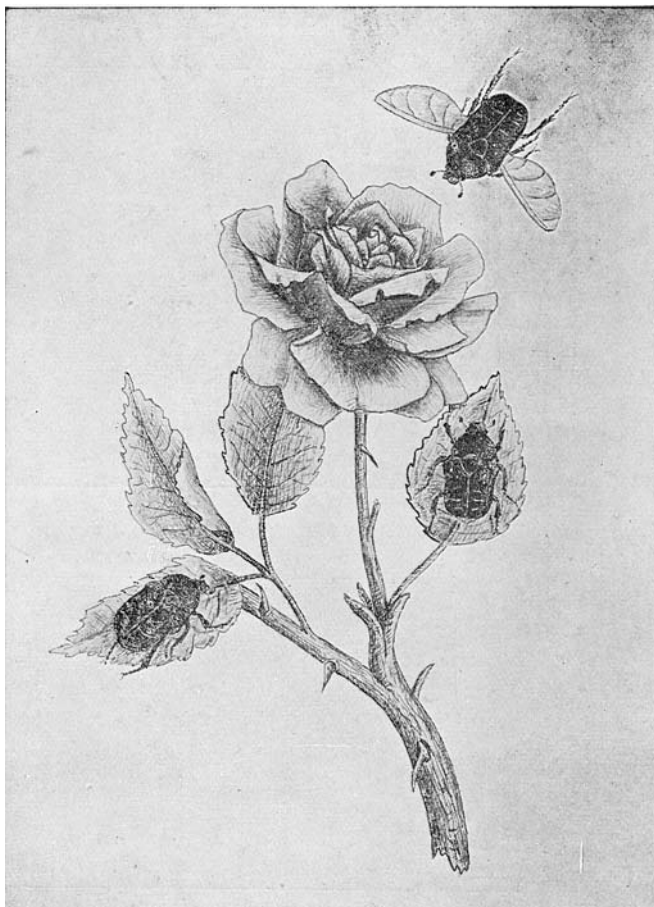

Fig. 76. — De gouden tor (*cetonia metallica*).
De kever vliegt met gesloten dekschilden.